

q In hac autem materia.) Farin. quæst. 129. num. 21. & 22. vol. 5. p. 1. Ros.

r Item aduerte.) Farin. d. q. 131. p. 1. num. 4. vbi hoc sumat, quamuis omnes possint dici principales. Ros.

s Non proceatret inquisito.) Adde, & plenius per Carter. in pract. crimnal pag. 170. sub num. 63. qui numer. sequent. docet deduci in inquisitione tempus delicti, ut quia præstitit auxilium malefici, & numer. 65. quod debet dicere in inquisitione, & accusatio. ne, quod præstitit auxilium tali ad tale delictum, & exprimat ad quid faciendum. Item numero 99. dicit, ut teneatur quis de auxilio, necesse est, ut ex tali actu maleficium fuerit auctum, & interuenit, ut maleficium, habilius committeretur; secus vbi fuissent plures, & vnus nil faceret, sed similiter staret præstando simplicem fauorem; nam tunc non teneri de auxilio, sed mitius puniri dicit num. 67. Giach.

t Auxilium præstitit.) Adde, quod vulnerans aliquem non mortifere, sed vulneratum mortifere ab alio, dicitur præstitisse auxilium mortifere vulnerati per Boss. de homic. num. 21. & quot modis dicatur præstari auxilium maleficio, & qualiter, & de hac materia plenius vide per pract. Carer. §. homic. 4. pag. 247. cum pluribus sequentibus, & quod assistens cum armis, dicatur præstare auxilium, licet non vta tur illis, quinimò etiam illa deposuerit, dummodo sub custodia sua habeat, & adesset ad finem auxilium præstandi per Boss. vbi sup. num. 21. quod declarat, ut per Gram. decis. 25. num. 3. cum seq. Giach.

u Scias etiam.] Adde, quod Bursat. in consilio 147. num. 10. dicit hanc consuetudinem non esse extendendam extra statum Mediolani, & in iudicando a communi opinione non esse recedendum, quem sequitur Cartar. in tracta. de execut. sent. contum. capitulo primo numero 349. in fin. Sed D. Farin. questione tertia numero quinto cum sequed. multum egregie hanc practicam defendit communem opin. declarando, attestando etiam, quod dicta practica Mediolani seruatur

10 in Vrbe per omnia Tribunalia: & ego attestor, quod idem seruatur in toto statu Ecclesiastico, in quo viginti octo annos versatus fui semper gubernando pro Sanctiss. Pontifice multis Ciuitates, & ita etiam seruari vidit in Regno Neapolitano ubi per sex annos continuos pro Sereniss. Madama ab Austria se. record. fui Gubernator Generalis Illust. Ciuitatis Aquilæ, & totius status Apruini Cels. iur. & aliter facere, esset ridiculosum, & contra bonum publicum, quia multa delicta remanerent impunita: & ad hanc quæstionem de præstan-

te opem poteris etiam videre Plac. epit. delict. capitulo 16. Baiard.

x Principale deliquisset.) Auxiliator ergo de iure non punitur cum non conitatur de delicto, aliter quam per contumaciam principalis, sic etiam dicitur de patre obligato vigore statuti contingentia indicatum, & bene. Et ita in practica seruari attestatur Angel. de malef. in verb. dicto maleficio semper astuit, nu. 7.

y Aduerte etiam, quia si duo simul vulnerarunt aliquem, vel aliud maleficium fecerunt, ad hoc vbi possint puniri, non solum tanquam principales, sed etiam vt auxiliatores, non sufficit, quod in accusatione, vel inquisitione dicitur, quod alter alteri auxilium, vel fauorem præstitit (nam illa verba intelliguntur, quod auxilium præstitit vulnerando, vel percuciendo, & sic solummodo posset de vulnere puniri, non autem de auxilio) sed requiritur, quod expresse dicatur, quod alter alteri auxilium præstitit assistendo, vt alius delictum facilius committeret. Ita dicit Bart. in l. qui seruo, §. fin. nu. 2. ff. de furtis, cuius opin. in practica obseruatur, vt attestatur Aug. ad Ang. de malef. in verb. dicto maleficio semper astuit, post nu. 4.

z Scias etiam, quod quando proceditur contra aliquem, tanquam quod præstiterit auxilium delicto, debet primo in processu constare principalem deliquisse aliter quam

procedi non possit contumaciam, tenet Alex. consil. 15. n. 19. vol. 1. ubi non constato de principali, non punitur auxiliator an autem, si producat instrumentum falsum, puniri possit prius producens, quam Notarius, qui illud confect; vide per belle Franc. de Capitibus listæ inter consilia criminalia di. uers. conf. 72. num. 23. cum seq. par. 1. sic etiam per illum tex. in d. §. si Titium, dixit Hippolitus Rimm. in cons. crim. diuers. conf. 106. par. 1. nu. 3. quod si filius furando patri scienti non facit complice furti instrumentum, nec uti receptor puniri potest, & ideo cessat necessario delictum in accessario, ubi principalis non reperitur deliquisse, Crau. conf. 319. nu. 12. Et aduertat semper tu, qui formas inquisitionem contra auxiliatorem, ut semper in Inquisitione exprimas modum auxilij, & fauoris, nec sufficit, vt multoties vide dicere, opem, & auxilium præstando, vt facilius delictum committeretur; hoc fuit dictum originale Baldi in l. non ideo minus coll. pen. C. qui accus. non poss. quem refert Felin. in d. capitulo primo coll. mihi quinto extra de offic. delegat. vide supra hac eadem quæstione versiculo in hac autem in fin. at in proposito formandæ Inquisitionis iterum aduertendum est, valde differre inter se, quod quis sit inter complices, aut auxiliatores, aut adhaerens, aut sequax, siue de sequacibus, aut complex, siue de complicibus; quia hi casus, & vocabula valde inter se differunt, vt per Petr. Caleph. inter consilio crim. diuers. consilio 86. numer. 16. par. 2. Drogh.

11 in Vrbe per omnia Tribunalia: & ego attestor, quod idem seruatur in toto statu Ecclesiastico, in quo viginti octo annos versatus fui semper gubernando pro Sanctiss. Pontifice multis Ciuitates, & ita etiam seruari vidit in Regno Neapolitano ubi per sex annos continuos pro Sereniss. Madama ab Austria se. record. fui Gubernator Generalis Illust. Ciuitatis Aquilæ, & totius status Apruini Cels. iur. & aliter facere, esset ridiculosum, & contra bonum publicum, quia multa delicta remanerent impunita: & ad hanc quæstionem de præstan-

te opem poteris etiam videre Plac. epit. delict. capitulo 16. Baiard.

x Principale deliquisset.) Auxiliator ergo de iure non punitur cum non conitatur de delicto, aliter quam per contumaciam principalis, sic etiam dicitur de patre obligato vigore statuti contingentia indicatum, & bene. Et ita in practica seruari attestatur Angel. de malef. in verb. dicto maleficio semper astuit, nu. 7.

y Aduerte etiam, quia si duo simul vulnerarunt aliquem, vel aliud maleficium fecerunt, ad hoc vbi possint puniri, non solum tanquam principales, sed etiam vt auxiliatores, non sufficit, quod in accusatione, vel inquisitione dicitur, quod alter alteri auxilium, vel fauorem præstitit (nam illa verba intelliguntur, quod auxilium præstitit vulnerando, vel percuciendo, & sic solummodo posset de vulnere puniri, non autem de auxilio) sed requiritur, quod expresse dicatur, quod alter alteri auxilium præstitit assistendo, vt alius delictum facilius committeret. Ita dicit Bart. in l. qui seruo, §. fin. nu. 2. ff. de furtis, cuius opin. in practica obseruatur, vt attestatur Aug. ad Ang. de malef. in verb. dicto maleficio semper astuit, post nu. 4.

z Scias etiam, quod quando proceditur contra aliquem, tanquam quod præstiterit auxilium delicto, debet primo in processu constare principalem deliquisse aliter quam

y Ex ipsius contumacia.] Adde idem etiam per Carter. in pract. crim pag. 269. sub numer. 57. qui numer. seq. tractat, An confessio principalis delinquentis noceat accessorie delinquenti, & numer. 59. quod nec etiam absolutoria principalis prodest auxiliatori, nec condemnatoria nocet, & alia multa in materia auxilij, vi. per eum ibid. per totum illum, §. Giach.

z Sed certe.] Vulpell. respon. 113. in fi. Cartar. de execut. sentent. cap. 1. numer. 349. videndus erit Baldus consilio 382. numer. 6. lib. 5. Ros.

a Alias fuisset factururus.] vide Iacob. de Butrig. inter consil. crim. diuers. conf. 111. numer. 27. vol. 1. Drogh.

b Quæro nunquid ille, qui assistit armatus.] Adde, quando dicitur armatus assistens opem ferre, & qualiter puniatur per Iacob. Menoch. etiam de arbit. iud. lib. 2. centur. 4. cas. 350. Item delinquenti auxiliari quis dicitur et post delictum iuuando delinquentem, vt euadat, & qualiter iste puniatur, vt per Crau. conf. 220. numer. 10. & Dec. in cap. 1. col. 8. 9. 10. de off. deleg. Item an statutum, quod punit præstantes auxilij cooperatiuum ad delictum committendum vlt. principio, comprehendat eos qui armati assisterunt, sed nihil amplius fecerunt, vt de plene per Capol. crimin. conf. 2. Guior.

Quæro nunquid ille.] Quid si furum fuit præfens: Roman. conf. 117. & Rim. vbi sup. Menoch. tract. de arb. iud. casu. 350. si auxilium præstetur acclamando, puta, amazza, amazza. Natt. consil. 240. nume. 14. & de eo qui instigat etiam longeaftans Vulpell. respon. 95. numer. 15. & 16. & si casu assistat Vulpell. respo. 69. numer. 1. & seqq. de receptante post delictum idem respon. 109. numer. 5. & 115. plura numer. 5. & seqq. vbi numer. 4. quid si quis assistat inermis; copiosius tamen per Farinac. dict. volumin. 5. quæst. 131. par. 1. num. 67. & alijs seqq. Adde etiam Bald. in l. ob hac verba ff. de his qui notantur infam. Ros.

Quæro nunquid ille.] Adde etiam Menoch. de arbit. iudic. casu 350. Paris. consil. 164. numer. 11. uolum. 4. & ibi numer. 14. dicit præsumptionem esse, quod casualiter, & incidenter is assisterit, & quod debet probari aliquis actus, quo is timidiore factus fuit, & in dubio præsumitur, quod casualiter assisterit, & ideo recurrendum est ad coniecturas, ut dicit Fel. in cap. sic dignum, de homic. numer. 5. ut est, quando assistens armatus, etiam quod non euaginauerit, nec aliquid fecerit, statim delinquentem associauerit. Blanc. in repet. l. fin. ff. de quæst. numer. 236. & seq. Vide etiam in hac materia Martil. in pract. crim. in §. constante numero 56. cum seq. Alexan. in l. is qui opem ff. de fur. dicit, quod armatus, qui stat cum delincente, dicitur ei præstare auxilium, licet arma non mouerit, etiam si stat

13 a longe, & ad hanc si materia auxilij, & assistentiæ, & quomodo quis præstare præsumatur, & probari possit, vide omnino Masc. in tract. de prob. conc. 159. & concl. 1139. ubi latissime, & quomodo quis liberari possit a crimine assistentiæ,

vide Bursat. in consil. 216. num. 55. cum seq. uol. 2. ubi latissime Bertaz. conf. 516. per totum.

15 Item adde, quod assistens armatus, qui sine periculo uitæ potuit prohibere, & non prohibuit, uidetur esse particeps facinoris occulti, si post delictum delinquentem associauerit, ut per Iac. Nouel. in pract. crim. in uerb. solet communi num. 98. & seq.

16 Item adde, quod præstans opem cum assistentiæ scienter eadem pena tenetur, qua principalis. Gomez. tit. de delict. capi. 3. numer. 48. uerb. 2. casu principalis Pract. Papien. de inquisit. in gloss. opem num. 21.

Item adde, quod per Consil. Neap. assistens armatus, licet nihil fecerit, & aliqui prouocatione fuisset prouocatus, fuit condemnatus ad remigandum per tritennium quia erat humilis conditionis, & alicuius famæ non integra, ut attestatur Grammatic. conf. 36. & ibi non apparebat, quod scienter assisteret.

Item adde, dicta per Bald. in addit. suis in l. 1. ff. de corrup. ubi dicit, quod assistens non dicitur fauere maleficio, nisi ad hoc assistat, & quod non præsumitur scienter assistere, si aliud non appareat; concludit tamen, quod Iudex debet reddi audacior, plerumque vidi per Senatum puniri assistens, saltem aliqua pena extraordinaria, prout etiam reperio in facti contingentia seruasse consilium Ioann. de Amicis, consil. 53. & Riminal. dicto consilio decimotertio nibilominus, vbi ex assistentiæ delinquens potuit reddi audacior, plerumque vidi per Senatum puniri assistens, saltem aliqua pena extraordinaria, prout etiam reperio in facti contingentia seruasse consilium

per quam cogitur associans probare contrarium: & præsumptio prior occulti auxilij cessat, quando assistens rixe fuit, tanquam mediator. Rim. conf. 136. num. 3. & seq. inter consil. crim. diuers. tom. 1. mag. impress.

20 Item adde, quod auxilium dicitur præbere maleficio, qui distulit, ne fieret, si assistit armatus tempore maleficij, ex quo aduersariam facit timidiorem, & aggredientem audaciorum Nat. in consil. 458. numer. 3. vol. 2. nisi esset solitus ire ita armatus, & ibi tenet, quod præstans auxilium assistendo punitur eadem pena, qua principalis.

21 Item adde, quod assistens violentiæ non animo offendendi, vt non teneatur de auxilio, significare dedent aduersarijs, se non venisse, nisi ad pacificandum, alias sunt culpabiles, quia aduersarijs propter eorum presentiam effecti sunt timidiore. Io. Brunel. in repet. in primam decretal. de homic. numer. 54.

ex ipsius contumacia: talis enim contumacia non nocet ei, qui non est de auxilio imputatus: ita dicit Bart. in l. is qui rem, §. si tu Titium, num. 2. ff. de furt. quem sequuntur communiter Doctores. vt dicit Alexand. consil. 99. post nu. 4. versic. præterea iste, lib. 1. Et idem Alex. in Apost. ad Bart. in loco præallegat. dicit quod omnes sequuntur, & p. ita tenetur, & practicator. Sed certe in hac prouincia hoc non practicitur, neque tenetur: nam secuta condemnatione contra principalem contumacem, & quandoque etiam ea non secuta, semper proceditur contra auxiliatores, nulla facta distinctione, an aliter quam per contumaciam constet principalem delictum ipsum commississe: & est iudicio meo optima practica.

Item scias, quod licet in materia auxilij non distinguatur, an delinquens alius fuisset factururus, vel non: nihilominus vbi delinquens aliud fauorur fuisset, & auxiliator illi simplicem fauorem præstitit, est mitius puniendus: ita dixit Ioan. Andr. in capit.

per quam cogitur associans probare contrarium: & præsumptio prior occulti auxilij cessat, quando assistens rixe fuit, tanquam mediator. Rim. conf. 136. num. 3. & seq. inter consil. crim. diuers. tom. 1. mag. impress.

20 Item adde, quod auxilium dicitur præbere maleficio, qui distulit, ne fieret, si assistit armatus tempore maleficij, ex quo aduersariam facit timidiorem, & aggredientem audaciorum Nat. in consil. 458. numer. 3. vol. 2. nisi esset solitus ire ita armatus, & ibi tenet, quod præstans auxilium assistendo punitur eadem pena, qua principalis.

21 Item adde, quod assistens violentiæ non animo offendendi, vt non teneatur de auxilio, significare dedent aduersarijs, se non venisse, nisi ad pacificandum, alias sunt culpabiles, quia aduersarijs propter eorum presentiam effecti sunt timidiore. Io. Brunel. in repet. in primam decretal. de homic. numer. 54.

22 & quod qualiter possit probari negatiua, videlicet quod quis opem delicto, vel maleficio non præstiterit, licet maleficio non præstiterit, licet maleficio assisteret, Plac. epit. delict. capit. 16. numer. 12.

Item adde, quod licet sit præfens tempore delicti, non probat, quod sit particeps, nisi probetur associatio, vel quod steterit cum eo armatus, Bald. & Roman. in leg. 1. §. sed in eo ff. ad Syllan. nam in dubio præsumitur quis fuisse in rixa animo mediandi, & separandi rixantes potius, quam offendendi, Cepol. consil. 60. column. 3. & Crauet. consil. 151. sub numero 18.

23 ad Syllan. nam in dubio præsumitur quis fuisse in rixa animo mediandi, & separandi rixantes potius, quam offendendi, Cepol. consil. 60. column. 3. & Crauet. consil. 151. sub numero 18.

per quam cogitur associans probare contrarium: & præsumptio prior occulti auxilij cessat, quando assistens rixe fuit, tanquam mediator. Rim. conf. 136. num. 3. & seq. inter consil. crim. diuers. tom. 1. mag. impress.

20 Item adde, quod auxilium dicitur præbere maleficio, qui distulit, ne fieret, si assistit armatus tempore maleficij, ex quo aduersariam facit timidiorem, & aggredientem audaciorum Nat. in consil. 458. numer. 3. vol. 2. nisi esset solitus ire ita armatus, & ibi tenet, quod præstans auxilium assistendo punitur eadem pena, qua principalis.

21 Item adde, quod assistens violentiæ non animo offendendi, vt non teneatur de auxilio, significare dedent aduersarijs, se non venisse, nisi ad pacificandum, alias sunt culpabiles, quia aduersarijs propter eorum presentiam effecti sunt timidiore. Io. Brunel. in repet. in primam decretal. de homic. numer. 54.

22 & quod qualiter possit probari negatiua, videlicet quod quis opem delicto, vel maleficio non præstiterit, licet maleficio non præstiterit, licet maleficio assisteret, Plac. epit. delict. capit. 16. numer. 12.

Item adde, quod licet sit præfens tempore delicti, non probat, quod sit particeps, nisi probetur associatio, vel quod steterit cum eo armatus, Bald. & Roman. in leg. 1. §. sed in eo ff. ad Syllan. nam in dubio præsumitur quis fuisse in rixa animo mediandi, & separandi rixantes potius, quam offendendi, Cepol. consil. 60. column. 3. & Crauet. consil. 151. sub numero 18.

per quam cogitur associans probare contrarium: & præsumptio prior occulti auxilij cessat, quando assistens rixe fuit, tanquam mediator. Rim. conf. 136. num. 3. & seq. inter consil. crim. diuers. tom. 1. mag. impress.

20 Item adde, quod auxilium dicitur præbere maleficio, qui distulit, ne fieret, si assistit armatus tempore maleficij, ex quo aduersariam facit timidiorem, & aggredientem audaciorum Nat. in consil. 458. numer. 3. vol. 2. nisi esset solitus ire ita armatus, & ibi tenet, quod præstans auxilium assistendo punitur eadem pena, qua principalis.

24 Item ꝑ adde, quòd si quis vocat amicum suum, vt iret secum, nec dixit, quòd velit ire, & iungere factus obuiam inimico suo, illum interfecit, ille affocians tenetur ita demum, si dum videret homicidium, potuit recedere, & non recessit, Fulgos. & Cepol. in l. quis sit fugitiuus, §. idem ait seruus tuus ff. de ædil. edict. Caccialu. in tract. de debit. fugit. in l. q. numer. 7. & Anguff. consil. 22. in fine. Bertaz. d. consil. 516. num. 5. etiam si casu fuerit præfens, Mafuer. ad pract. in d. gloss. opem, vbi multa.

25 Item ꝑ adde, quòd auxiliu præfari dicitur etiã exclamando contra eum, qui offenditur Nat. consil. 240. num. 14. vol. 2.

26 Item ꝑ adde, quòd auxiliu præfari dicitur ille, qui facinas, vel vestes faciorum custodit. Io. Anan. in capit. sicut dignum, §. si quoque de homic.

27 Item ꝑ adde, quòd statutum dicens, quòd præfians auxiliu, consilium, vel fauorem maleficio, tali pena puniatur, debet intelligi, quando maleficio est in fieri, secus autem in maleficio iam facto, perfecto, & consumato. Et sic ante, non post delictum; quia de illo statutum non loquitur. Bart. in l. furtum, ff. de furt. & Marfil. in consil. 30. numer. 21. & 22. Et isto casu auxiliator punitur pena extraordinaria Bertaz. consil. 324. num. 6. & 7.

28 Item ꝑ adde, quòd statutum disponens auxiliantem eadem pena puniri debere, qua delinquens, intelligitur de ope, quæ fuit causa maleficio, & non de quolibet modo auxiliandi. Marfil. consil. 30. colum. 3. Ruin. consil. 85. numer. 5. volumin. 4. & Riminal. iun. in consil. 106. num. 12. tom. 1. consil. crim. diuers. parue impress.

29 Item ꝑ adde, quòd de occiso tenetur assistens scienter bastonanti, qui percussum occidit, vt quia percussit super caput, vel percussiones multiplicauit, & quid, quado post percussiones homicidium factum est cum ense euaginato latè per adentes ad Bert. in consil. 326. num. 5. in lit. B.

30 Item ꝑ adde, an statutum puniens præfiantem auxiliu cooperatum pena vltimi supplicij comprehendat eos, qui armati astiterunt, & nihil aliud fecerunt, Cepol. consil. 2. Baiar.

31 c Et quandoque etiam. ) Adde ꝑ quòd deuenitur ad torturam, quando constat aliquem fuisse auxiliatorem, & auxiliu præfuisse, quia eius factum facit indicium contra eum, vt possit torqueri super tractatu præhabito, ita declara hoc dictum Domini Clari Bertaz. in consil. 106. numer. 12. volumin. 1. sed de ista declaratione ego dubito, nam ex circumstantijs Iudex debet arbitrari, an dolosè astiterit, vt supra dictum fuit, ergo multo magis ex dictis circumstantijs ad tormenta deuenire poterit. Baiard.

d Diuidendi, & separandi. ] Et nota, quòd proclamata aliter facta, quod videlicet nullus audea trixantes separare, vel diuidere, sunt iniqua, quicquid disponatur per cridas; supra quæst. 87. vers. Dicitur est, ibi, Dicit tamen Cagnolus, supra in §. homicidium, versicul. Adde quòd ibi; quod est notandum immo qui potest homicidium ꝑ facilliter impedire, non impediendo Deum offendit, & occisori par est, dixit Ang. in consil. 72. colum. 2. vers. sic qui potest; allegat cap. sicut dignum de homic. gloss. in l. culpa caret, ff. de reg. iur. Drog.

e Quæro etiam. ] De retractoribus autem bannitorum vide per Menoch. tract. de arbit. iudic. lib. 2. casu 348. per totu, sup. quæst. 77. vers. clerici; adde rubricam in Constitutionibus Mediolani Dominum Domus non esse molestandum, in qua banniti ipso incio recepti fuerint fol. 40. a tergo in meo libro. Drog.

Quæro etiam. ) Adde bannitorum retractores, quando, & quibus penis puniuntur per Iacob. Menoch. de arbit. iudic. lib. 2. centur. 4. cas. 348. Boff. tit. de rapinis, vbi etiam habes,

quis proprie dicatur retractor. Idem tit. de Bann. quid amittat numer. si. & Pract. Carrer. fol. 257. cum pluribus seqq. Et quis dicatur retractor, vide per Follet. pract. crim. §. bannitus post numer. 2. Et omnino tex. in l. si. de furt. & seruo corrupt. Item contra scienter receptantem male actorem, sibi non coniunctum est præsumptio, quòd mandauerit, aut aliter conficius fuerit. vi. per pract. Carrer. pag. 104. nu. 130. Item de retractoru pena, vide per etidem, pag. 258. cum duabus seq. itè quid sit retractor per eundem numer. 43. & 44. Giach.

Quæro etiam. ) Receptorio bannitorum ex causa grauis Vulpell. respon. 74. numer. 7. & respon. de retractoribus delinquentes, vel bannitos scienter, vel ignoranter; Farinac. quæst. 133. caput. 1. 2. & 3. Quid de retractoribus res furatas dicit. part. 2. num. 91. Ros.

Quæro etiam qua pena puniatur retractor. ) Adde ꝑ quòd retractor est proprium refugiu abscondendi causa præfari reo in agro, vel ædificio. Salic. in leg. 1. Cod. de his qui latron. sed ꝑ dando illi potum, non dicitur retractor, & consequenter pena statuti non tenetur. Bart. in l. 1. ff. de seru. corrump. & Follet. in pract. crim. in ver. banniantur num. 22. & de hoc delicto vide omnino Menoch. in cas. 348. vbi latè.

Item ꝑ adde, quòd non dicitur retractor bannitus, qui illum inuenit in domo. Bertaz. consil. 98. numer. 17. Riminal. iun. consil. 319. numer. 31. quo casu Dominus domus nulla pena puniri debet, cum nihil deliquerit Menoch. de arbit. iudic. cas. 348. num. 15.

Item adde, ꝑ quòd retractor dicitur per vnam vicem tantum, & debet puniri. Oldrad. consil. 26. colum. 2. & Afflict. in consil. Pactarenorum, num. 9.

Item ꝑ adde, quòd retractor delinquentem scienter, debet puniri; secus si ignoranter. Bartol. in l. 3. §. non solum ff. de incend. ruin. & naufrag. Roman. consil. 473. Dec. consil. 62. in fin. Marfil. in l. vnica num. 205. C. de rap. virg. & Gram. decis. 99. Plot. in l. si quando num. 859. C. vnde vi, vbi tradit, quando videatur ignorare.

Et si in inquisitione fuerit dictum scienter, & probata non fuerit scientia, non poterit sequi condemnatio, cum retractor hominem in se non sit delictum, & quod quis sit bannitus, ignorantia præsumatur, ita Bart. in l. 1. ff. de recept. & Boff. in tit. de rapia. numer. 19. cum seq. nisi ꝑ fuisse notorium, & publicu, illum esse delinquentem, quia tunc scientia præsumitur, & nõ excusatur ratione suæ ignorantie, cum sit imputandum retractoru, quia eius conditionem non explorauit, & quia par est culpa scire, vel scire debere; Bartol. in leg. omnes la. 2. de agric. & cens. lib. 1. Bald. in leg. quicumque in princ. Cod. de seru. fug. Ioann. de Anan. sing. 9. & Iasin. l. si per errorem colum. 4. ff. de iurisd. om. iud. & ad probandam ꝑ scientiam, siue ignorantiam in hac materia, cum in hoc tota vis consistat, vt dicit Boff. in loco supra citato, vide Aretin. in consil. 22. Marfil. consil. 170. Carrer. de hæret. numer. 170. Nell. de bannit. in 3. part. 2. tempor. quæst. 20. Bald. in dict. leg. quicumque. Felyn. Dec. & Beron. in capitul. cognoscentes de constitut. Menoch. de arbit. cas. 186. Addent. ad Bertaz. consil. 116. versicul. secundum est, & Fabian. Monteleon. in pract. arbit. parte 4. numer. 907. vbi dicit quatuor modis dignosci posse, quòd quis scienter, & non ignoranter delinquentem receptauerit. Primo si notorius delinqueus tenebatur. Secundo si erat secundum solitum publicatus per loca solita illius loci, & bannitus, & delinquens, nam tunc allegare ignorantiam turpe est. Tertio si eius delictu fuisse præfens. Quarto quando in loco erat fama publica, quòd erat delinqueus, & ibi etiam dicit, quòd quando adest præsumptio pro scientia, non potest ignorantiã probari per iuramentum, ꝑ & ita tenet Carrer.

Carrer. in pract. crim. 2. §. homicidium numer. 32. Et ad probandam ignorantiam sufficit probare absentiam a loco, & ciuitate, ꝑ Bald. in l. planè ff. de excusat. tut. & in cap. cum in tua qui matr. accus. poss. vbi ponit plures modos probandi inscientiam, & licet Boff. in tit. de rapin. numer. 21. dicat, quòd in hoc delicto ꝑ dolus, & scientia debet ostendi, aduertendum est, quòd dolus præsumitur inscientie, vel scire debente, vt per Bald. in dict. l. quicumque in princ. C. de seru. fug. & Bart. in l. dolum, Cod. de doct. adeo quòd stante scientia vera, vel præsumpta, non debet probari dolus, quia præsumitur. Et ꝑ an præsumatur scientia in retractoru bannitum a Ciuitate vicina seu Ciuitate Metropolitana, vide Boff. in tit. de rapin. numer. 21. cum seq. & addent. ad Bertaz. consil. 126. versic. secunda excusatio, & Plot. in tract. de milit. iur. §. 52. numer. 13. vbi concludit, præsumi ignorantiam, & ideo excusari, & quòd istud procederet, etiam respectu consanguineorum: sed ego credo, quòd scientia præsumetur, si esset bannitus famulos, & eius persona esset nota, & multo magis si esset consanguineus retractoris; quia in eo, quòd publice scitur, quilibet præsumitur habere scientiam, Gabriel. commun. conclus. lib. 6. tit. de reg. iur. conclus. 5. numer. 21. Grammatic. in decis. 35. num. 15. iuxta illud, tu solus peregrinus in Hierusalem, vbi dicit Grammatic. & hoc in terminis decidit Bald. in capit. conuenticulas colum. 1. de pac. iur. firm. vbi dicit quòd retractor famulos malefactorum, vt etiam per iuramentum non excuset dolum suum, tamen posset probari contrarium, vt per Card. in clem. 1. in 3. not. de foro compet. & de hoc habetur plenè per Viu. com. opin. 695. num. 4. cum seq.

Item ꝑ adde, quòd si retractor diceret, se sciuisse illum esse bannitum, sed ignorasse causam banni, vel eius qualitatem non excusaretur, quia debebat inuestigare, si erat de prohibitis retractor, ita tradit Nell. de bannit. dicit. quæst. 29. in fin. 5. part. 2. temp. Sed Plot. in tract. de in lit. iur. dicit. §. 52. numer. 14. nullam mentionem faciens de Nello, dicit, quòd non sufficit scientia in genere, vbi statuta, vel decreta non probent retractoru omnes bannitos, nisi probetur scientia qualitate banni prohibita a statuto, vt quòd esset bannitus in capite, vel in membro, sed magis placet opin. Nell. per doct. Bart. in l. omnes, Cod. de agric. & cens. libro 11. quod imputandum est retractoru, quia eius conditionem non explorauit, cum sit par culpa scire, vel scire debere, l. quod si si ceteri per.

Item ꝑ adde, quòd scientia præsumpta, quæ erat ex rumore, & fama, vel banno, non sufficit ad imponendam penam corporalem retractoru, sed pecuniariam, secundum Bald. in l. 1. Cod. de his, qui latron. Fel. in cap. cum contingat numer. 7. de rescrip. Marfil. in leg. de minore sc. plurimum numer. 24. & Menoch. de arbit. iudic. dicit. cas. 348. numer. 15. vbi ita distinguit, si retractor habuerit plenam sententiam, pena ordinaria punitur, aut solam scientiam habuerit per famam, & rumorem, illum esse bannitum, & tunc ꝑ non punitur pena corporali, sed alia mitiori arbitrio iudicis: & si penitus ignorauerit, absoluitur, sed Boff. tit. de rapin. numer. 30. de quo Menoch. non fecit mentionem, contrarium tenuit, quòd scientia præsumpta sit sufficiens ad condemnandum retractorum omni pena legis, vel statuti, dicens, quòd quando constat de scientia per famam, tunc est licita causa minuendi penam ex gratia, non quòd Iudex cogatur, & non possit imponere penam ordinariam, & idem sentit Riminal. in d. consil. 27. numer. 24. vbi citauit Boff. Dicit tamen ipse Boff. quod non condemnaret aliquem ad penam corporalem ex dicta præsumpta scientia.

Item adde, quòd retractor bannitus non voluntarie, sed coactus, quia sunt plures banniti in simul, & eos expellere non potuisset sine eius periculo non punitur aliqua pena, Bald. in l. delictis, ff. de noxal. Marfil. in d. l. vnica. numer. 204. Codic. de rap. virg. Afflict. in dict. consil. Pactarenorum nu. 8. Carrer. in pract. crim. in §. homicidium num. 39. Crau. consil. 309. Rol. in consil. 45. num. 70. & Menoch. de arbit. iudic. dicit. casu 248.

Item ꝑ adde, & talis ꝑ retractor per vim non tenetur recedere, & bannitos in domo delinquere. Bertaz. consil. 99. numer. 29. vbi dicit, quòd nec etiam tenetur ad penam conuentionalem.

Item ꝑ adde, quòd hospites non tenentur de retractione,

si dederit cibum, & potum recepto pretio. Bart. in d. l. omnes, C. de agric. & cens. Afflict. d. consil. Pactarenorum, numer. 4. Follet. in Pract. crim. in dicto verb. bannituri, num. 15. Alex. in add. ad Bart. in leg. 1. ff. de recept. & Riminal. in addit. ad Salyc. in leg. 1. C. de his qui latro. quod tamen procedit, quando hospes verè ignoraret illum esse bannitum vt sentit Bart. in leg. omnes, dum dicit capponas excusari, quando retractor bannitos, qui tamen erat ignoti penitus, & ita declarat Nell. in d. q. 20. & Boff. in tit. de rapin. num. 34. & Menoch. d. cas. 348. numer. 17. vbi tamen dicit cogitandum esse, quia magna est Ale. & Riminal. auctoritas.

Item ꝑ adde, quòd si quis scienter receptauerit bannitum pluribus vicibus, & demum ipsum prodidit, & Curia tradidit, an puniri debeat: hanc quæst. ponit Gand. in tit. de furib. & latro nume. 16. vbi dicit sibi contigisse de facto, dum erat Iudex Bononiæ, & quòd de consilio peritorum iudicatum fuit, vt non deberet puniri pena statuti, & quod habuit premium concessum a statuto præfenti bannitum: sed Nell. de bannit. in 3. part. 2. temp. q. 14. distinguit, quòd aut constat, quòd ab initio retinuit animo receptandi, & postea mutato proposito eum Iudici præfentauit, & tunc punitur: si vero hoc non constat, præfenti, & non puniri debet, quia præfentatur eum receptasse, vt Curia traderet, nisi probaretur aliquid, propter quod talis præfentatio excluderetur, puta, quòd ei aliquis minatus fuerit, quòd eum accusaret, vel aliquid simile, & Nellum sequi vt Follet. in d. verb. banniantur num. 20.

Item adde, ꝑ quòd retractor bannitum tolleratum in ciuitate non tenetur ad penam; Marfil. in pract. crim. in §. aggregator numer. 28. Sim. de Pract. consil. 81. num. 5. Bursat. consil. 13. & Plot. in consil. 19. num. 103. etiam si adit scientia officialiu, non autem Principis. idem Bursat. consil. 177. num. 19. & Marfard. in tract. de probat. in verb. bannitum consil. 172. num. 8. & addent. ad Bertaz. in d. consil. 126. versicul. 3. se defendit vsque ad si. & Ioseph Lud. in decis. Perus. 31. num. 11. & prædicta procedunt, quando talis patientia, & tolerantia fieret publice, & palam ab ipso superiore, alia si fieret clam, & occulte, non posset dici patientia, & tolerantia superioris, ita tradit Follet. in d. verbo banniantur num. 14. ibi subdens se credere, quòd hoc procederet, siue esset superior, qui banniu, siue esset superior ipsius retractoris.

Item ꝑ adde, quòd retractores, si sunt parentes, vxor, & alij attinentes, quod ratione sanguinis mitius puniuntur; Menoch. d. casu 348. vbi plenè, & Riminal. iun. d. consil. 27. numer. 2. etiam quòd receptassent criminosos crimine læsæ Maiest. Be. ro. in consil. 190. num. 4. vol. 3. Tiraq. de pen. temp. caus. 20. numer. 2. & 5. vbi limitat in bannito ex causa læsæ Maiest. Sed hoc die per bandimenta vbi que pronitum fuit, quòd tam parentes, & alij attinentes, quam extranei eadem pena puniuntur. Vid. tamen, & pluries, in Præfenti statu excusari parentes, quamuis in proclamationibus facta fuisset expressa mentio parentum, volentes iustitiam cedere pietati, & illa uerba potius ad terrorem posita esse, quam ad executionem; & quæ de patre naturali dicuntur, procedunt etiam in patri spirituali; Tiraq. vbi sup. caus. 21. num. 11. cum seq. & ferè per tot caus.

Item ꝑ adde, quòd retractores puniri debent pena arbitraria, licet tex. in l. 1. ff. de recept. dicit, quod puniuntur sicut principales delinquentes; ita communiter doctores declarant d. tex. ut per Gomez. de delict. tom. 3. caput. 3. numer. 50. & per Menoch. dicit. casu 348. in princ. tamen ut ibi dicit Menoch. & Carrer. in d. §. homicidium numer. 33. per totam ferè Italianam retractores puniuntur penis statuarijs. In Regno ꝑ Neap. ad sunt plures pramaticæ sub tit. de retractor. & in statu Ecclesiastico plures Bullæ Pontificum, præfentim Bulla Sanctiissimi Domini Nostri Sixti V. posita in Bullario fol. 1377 qua disponitur, ut retractores, pena crim. læsæ Maiestatis puniri debeant, & sub quouis prætextu etiam agnationis, & cuiuscunque consanguinitatis, etiam in primo gradu, aut vnica, & non dolosa, nec ad malum finem retractionis nullatenus excusari possint: nec prætextu, quod receptatio fuerit per vim, nisi per ueras probationes uolentia; & periculum uitæ probarentur, & nisi statim quam primum potuerit, locum uiciniorum de bannitis certiorauerit.

Item ꝑ adde, quòd retractores scienter delinquentem statim post